

Suomeen ja Suomesta muuttajat

Tuomas Martikainen

Suomeen kohdistuneissa kansainvälisissä muuttoliikkeissä on tapahtunut ainakin kolme keskeistä muutosta viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana. Muuttajien lukumäärä on kasvanut merkittävästi, Suomesta on tullut merkittävä nettomaahanmuuttomaa ja muuttajia on aikaisempaa useammasta maailmankolkasta.

Maahanmuutosta onkin ollut keskeinen puheenaihe Suomessa viime vuosina ja erityisesti viime syksyn kasvaneen turvapaikanhakijoiden määrän myötä. Sen sijaan maastamuutosta ei laajalti puhuta. Kansainvälinen liikkuminen on kuitenkin liikettä kahteen suuntaan.

Muutto Suomeen ja Suomesta pois on vilkastunut. Vuosina 1987–2014 Suomeen on muutettu 539 000 kertaa ja maasta on lähtenyt 307 000 henkeä. Hieman yli puolet kaikista tulijoista on siis jäänyt. Muuttovoitto on ollut selvä.

Muutos näkyy myös kasvutrendinä. Suomeen muutti 1990-luvulla keskimäärin 14 000, 2000-luvulla 22 000 ja 2010-luvulla jo 30 000 henkeä keskimäärin vuodessa. Vaikka luvuissa on jonkin verran samojen yksilöiden liikkumista maahan ja maasta pois, niin uusia tulijoita on myös riittänyt.

Maailman väestöstä kansainvälisten muuttajien määrää mitataan YK:n suositusten mukaisesti ulkomailla syntyneiden osuutena väestöstä. Suomessa ulkomailla syntyneitä oli 1,3 prosenttia vuonna 1990, 2,6 prosenttia vuonna 2000, 4,6 prosenttia vuonna 2010 ja 6,1 prosenttia vuonna 2015 väestöstä. Koko maailman keskiarvo on samana ajanjaksona ollut noin 3 prosenttia.

Suomi on globaalissa mittakaavassa merkittävä maahanmuuton kohdema, vaikka ulkomailla syntyneiden osuus on edelleen pienimpiä OECD-maiden joukossa. Muutos on ollut varsin nopea ja se liittyy erityisesti kylmän sodan jälkeiseen uuteen kansainvälisen liikkuvuuden dynamiikkaan, jonka seurauksen muun muassa entisen Neuvostoliiton alueelta on lähtenyt paljon väkeä länsimaihin.

Liike länsimaiden ja lähialueiden välillä onkin ollut määrällisesti vilkkainta Suomessa molempiin suuntiin. Vuosina 1987–2014 Suomeen on muuttanut 385 000 henkeä Euroopasta, joka vastaa 71 prosenttia kaikesta saman ajan maahanmuutosta. Näihin maihin on vastaavasti palannut 246 000 henkeä, joka vastaa 80 prosenttia kaikista lähtijöistä.

Länsimaiden ja lähialueiden osuus kaikesta Suomeen kohdistuneesta muutosta on edelleen noin kaksi kolmasosaa, mutta se on selvästi laskenut 1990-alun tilanteesta. Aasiasta ja Afrikasta muuttaneiden osuus ulkomailla syntyneistä oli 12 prosenttia vuonna 1990 ja 32 prosenttia vuonna 2015. Maahanmuuttajien lukumäärän kasvun lisäksi juuri aasialais- ja afrikkalaistaustaisten muuttajien osuuden nousu heijastuu suomalaisen yhteiskunnan kulttuurisena, etnisenä ja uskonnollisena monimuotoistumisena.

Julkisessa ja erityisesti sosiaalisen median keskustelussa eräänlaiseksi maahanmuuttajan prototyypiksi noussut kulttuurisesti ja uskonnollisesti erilainen turvapaikanhakija Lähi-idästä tai Afrikasta ei kuitenkaan vastaa maahanmuuttajaväestön kokonaiskuva.

Merkittävimmät muuttosyyt Suomeen liittyvät perheisiin, kuten avioitumiseen suomalaisen kanssa, ja suomalaistaustaiseen paluumuuttoon. Seuraavaksi yleisimmät muuttosyyt ovat turvapaikanhaku, työ ja opiskelu. Lisäksi maahan pendelöi lukuisa joukko työntekijöitä lähialueilta, kuten Baltiasta, Puolasta ja Venäjältä. Perusmaahanmuuttaja siis pikemminkin suomalaisen kanssa avioituva ulkomaalainen kuin turvapaikanhakija.

Loppuvuonna 2015 kasvanut turvapaikanhakijoiden joukko tulee sisäministeriön arvion mukaan muodostamaan noin 40 prosenttia vuoden 2016 maahanmuutosta, sillä vasta tuolloin ne heistä, jotka saavat oleskeluluvan, kirjataan suomalaisiin ulkomaalaistilastoihin. Vaikka kyseessä on viime vuosikymmenien mittavin yksittäinen muuttotapahtuma Suomeen, niin siitä huolimatta ilmiö ei mittasuhteiltaan täysin vastaa sen saamaa mediahuomiota.

Suomalainen maahan- ja maastamuutto monine erilaisineen seurauksineen on ollut jatkuvassa kasvussa kolme vuosikymmentä. Se voidaan nähdä Suomen aikaisempaa syvempänä integraationa Eurooppaan ja globaaliin maailmantalouteen, joka monin tavoin mahdollistaa väen liikkumisen paikasta toiseen. Lisääntyneen kansainvälisen muuttoliikkeen myötä myös suomalainen yhteiskunta on monin tavoin monimuotoisempi kuin ennen 1990-lukua.

Myös maastamuutto on lisääntynyt, vaikka se on ilmiönä jäänyt maahanmuuttokeskustelun varjoon. Tiedämme että muuttajien joukossa on paljon koulutettua väkeä, mutta aihepiiristä riittää vielä paljon selvitettävää. Maastamuutto on monimuotoinen ilmiö, joka koskettaa suurta määrää yksilöitä ja perheitä, kuten monet yhä omakohtaisesti muistavat esimerkiksi suurista Ruotsin muuton vuosista.

Tuomas Martikainen
Johtaja
Siirtolaisuusinstituutti

Lähteet: Tilastokeskus, Maahan- ja maastamuuttaneet lähtö- ja määrärajan iän, sukupuolen ja kansalaisuuden mukaan 1987–2014; Väestö 31.12. muuttujina Maakunta, Syntymävaltio ja Vuosi.

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).